

zahlreichen Verbindungen zur Bezeichnung von Genien oder ähnlichen Personificationen, z. B. ब्रह्मस्पति, ब्रह्मणास्पति, वाचस्पति, वास्तोष्पति, वनस्पति (s. u. d. Ww.), क्षेत्रस्य RV. 7, 35, 10. सत्यस्य 12. नभसस्य AV. 6, 79, 1. घोषधीनाम् der Mond Çāk. 77. वित्ताप्यत्योः Kuvera und Varuṇa M. 3, 96. सरिताम् der Ocean VARĀH. BRH. S. 12, 5. वचसाम् der Planet Jupiter LAḢUḢ. 3, 10. प्रज्ञानाम् (s. प्रज्ञा°) M. 1, 34. RAGH. 3, 27. दिशाम् AK. 1, 1, 2, 4. H. 169. Accent eines auf पति (= ईश्वर) ausgehenden comp. P. 6, 2, 18 — 20. 140. — 2) f. Besitzerin, Herrin MED. ग्रामस्य पतिरियम् Schol. zu P. 4, 1, 33. 34. कारीषगन्ध्या पतिरियस्य कारीषगन्ध्यापतिरियमः Schol. zu P. 6, 1, 13. Vgl. पत्नी. — 3) m. Gemahl, Gatte AK. 2, 6, 4, 35. H. 516. MRD. HALĀJ. 2, 342. पतिर्नोनाम् RV. 1, 66, 8 (4). 119, 5. वधूरियं पतिमिच्छत्येति 5, 37, 3. 4, 43, 6. 10, 10, 3. 7. AV. 5, 17, 8. ÇAT. BR. 1, 9, 2, 14. 14, 1, 2, 11. 4, 2, 5. AIR. BR. 3, 22. 23. 47. 48. देवः पतिस्थानीयः ÂÇV. GRHJ. 4, 2. ज्ञायापती ÇAT. BR. 4, 6, 2, 9. भार्याया भरणार्द्धता पालनाच्च पतिः स्मृतः MBH. 1, 4199. सेवा M. 2, 67. ऽमृश्रुषण R. 1, 1, 88. N. 3, 23. 11, 35. ÇĀK. 84. RAGH. 3, 12. HIT. 28, 4. VID. 136. ऽवह्नभा VARĀH. BRH. S. 103, 8. रता BRH. 23 (22), 5. पत्या M. 9, 13. 175. 195. पत्ये KATHĀS. 43, 34. पत्यो 29, 89. M. 3, 174. 5, 157. 8, 317. 9, 195. 200. Mit Verwandtschaftsnamen auf श्वर mit dem Thema oder dem gen. componirt nach P. 6, 3, 24. डुहितृपति oder डुहितुःपति Sch. Verkürzungen einiger Feminina vor पति im comp. P. 6, 1, 13. कारीषगन्धीपतिः = कारीषगन्ध्यायाः पतिः Sch. Am Ende eines adj comp. f. gleichlautend: जीवत्पत्या त्वया R. GORR. 2, 24, 8. कृतपत्यः (भार्याः) MBH. 2, 2639. ऋपति 8, 314. वृद्धपति P. 4, 1, 34, VĀRTT., Sch. P. 4, 2, 13, Sch.; vgl. जीवत्पति. Auch पतिका, z. B. प्रमोतपतिका M. 9, 68. जीवत्पतिका KULL. zu M. 3, 174. एकपतिका ders. zu 9, 133. Vgl. auch पत्नी. — 4) f. Gattin am Ende eines (nicht adj.) comp., = पत्नी P. 4, 1, 34. वृद्धपति = वृद्धपत्नी Schol. — 5) m. Wurzel. — 6) Gang (गतिः; wohl Flug von 1. पत्) VIÇVA im ÇKDR. — Vgl. घंश्रु°, घंरुसम्, घंधि°, दंपती, द्वारपति, नृ°, पृथिवी°, प्रज्ञा°, भूमि°, मही°, चिहृ° u. s. w.

पतिवरा (पतिम्, acc. von पति, + व°) 1) adj. f. den Gatten selbst während P. 3, 2, 46, Sch. SIDDH. K. 33, a, 2. VOP. 26, 60. AK. 2, 6, 2, 7. H. 511. HALĀJ. 2, 328. RAGH. 6, 10, 67. RĀGA-TAR. 1, 68. — Vgl. स्वयंवर. — 2) subst. *Nigella indica* Roxb. (कृष्णजीरक) ÇABDĀK. im ÇKDR.

पतिव्राम् (प° + का°) adj. einen Gatten wünschend AV. 2, 30, 5. KĀTJ. ÇR. 5, 10, 17.

पतिगणितटीका (प° - ग + टी°) f. Titel eines Commentars zur LILĀVATI MACK. Coll. I, 130.

पतिघातिनी (प° + घ°) f. Gattenmörderin VARĀH. BRH. 23 (22), 5.

पतिघ्न (प° + घ्न) adj. f. ई den Gatten tödtend oder den Gatten überlebend P. 3, 2, 52. वृषली Schol. ÂÇV. GRHJ. 1, 5. PĀR. GRHJ. 1, 11. ÇĀKĀH. GRHJ. 1, 16. 18. पाणिलेखा eine Linie auf der Hand, aus der man auf den Tod des Gatten schliesst, Schol. zu P. 3, 2, 53. — Vgl. श्रु°.

पतिनुष्ट (प° + षु°) adj. dem Gatten liebः नारी RV. 1, 73, 3.

पतित् s. u. 1. पत्

पतितव्य (von 1. पत्) n. das Niederfahren zur Hölle: घकीर्तिः शाश्वती चैव पतितव्यमनस्तरम् MBH. 12, 3668.

पतितसावित्रीक (प° + सावित्री) adj. derjenige, welcher die Sāvitrī

stich hat entgehen lassen d. h. die Einweihung in das heilige Wissen, das Upanajana, versäumt hat. Dieser Nachtheil tritt für den Brāhmaṇa nach dem 16ten, für den Kshatrija nach dem 22ten, für den Vaiçja nach dem 24sten Jahre ein. ÂÇV. GRHJ. 1, 19. ÇĀKĀH. GRHJ. 2, 1. GORR. 2, 10, 3. PĀR. GRHJ. 2, 5. — Vgl. सावित्रीपतित u. 1. पत् 6. am Ende.

पतितस्थित (प° + स्थित) adj. auf dem Boden liegend: दर्श तत्र निःसंज्ञं पतितस्थितमग्रजम् KATHĀS. 42, 157.

पतिव्र (von पति) n. Gattenschaft, Eheverbindung: ऋ वां पतिव्रं योषावृणीत RV. 1, 119, 5. तेषामन्यतमं देवं पतिव्रे वरयस्व हृ MBH. 3, 2140. 2218. RAGH. 16, 24. सर्वासामेव संकल्पः पतिव्रेनाभवत्तदा HARIV. 9646. — Vgl. पत्नीव.

पतिवर्नं n. dass. RV. 10, 40, 9.

पतिदेवता (प° + दे°) adj. f. den Gatten als Gott betrachtend, den Gatten über Alles verehrend MBH. 3, 16184. 13, 6752. R. 6, 99, 11. RAGH. 9, 22. 14, 74. ÇĀK. 83, 7. KATHĀS. 7, 42. 27, 80. RĀGA-TAR. 1, 245. BHĀG. P. 1, 7, 47.

पतिदेवा (प° + देव) adj. f. dass. BHĀG. P. 7, 11, 25.

पतिद्वेष (प° + द्वेष) adj. dem Gatten feind RV. 10, 80, 4.

पतिधर्म (प° + ध°) m. die Pflicht gegen den Gatten MBH. 5, 7871.

पतिधर्मवती (von पतिधर्म) adj. f. dem Gatten gegenüber ihren Verpflichtungen nachkommend, dem Gatten treu ergeben MBH. 4, 279.

पतियान (प° + या°) adj. zum Gatten führend: पत्याः GORR. 2, 1, 19.

पतिरिप (प° + रिप) adj. nach SĪR. dem Gatten feindः पतिरिपो न जनयो डुरवोः RV. 4, 3, 3.

पतिलोकं (प° + लोक) m. die Welt des Gatten, der Aufenthaltsort des Gatten im künftigen Leben AV. 14, 1, 64. 18, 3, 1. ऋद्धर्मङ्गली पतिलोकमा विश्वं RV. 10, 83, 43. या ब्राह्मणी सुरायी भवति नैना देवाः पतिलोकं नपति ved. Cit. beim Schol. zu P. 3, 2, 8, VĀRTT. 2. M. 5, 156. 161. 166. MBH. 4, 492. 5, 7373. BHĀG. P. 5, 9, 7.

पतिवती (fem. von पतिवत् und dieses von पति) ved. adj. f. einen Gatten habend P. 4, 1, 32, VĀRTT. 2. RV. 10, 83, 21.

पतिवती = पतिवती adj. f. ved. und nachved. einen Gatten habend; subst. eine verheirathete Frau P. 4, 1, 32. VOP. 4, 26. AK. 2, 6, 2, 12. H. 330. HALĀJ. 2, 331. RAGH. 13, 35. KATHĀS. 16, 76. पतिवतीव als wenn sie seine Gattin gewesen wäre RĀGA-TAR. 6, 194.

पतिर्विद्य (प° + वि°) n. das Finden eines Gatten RV. 10, 102, 11.

पतिवेदन (प° + वे°) 1) adj. einen Gatten verschaffend, von Arjamaan AV. 14, 1, 17; vgl. VS. 3, 60. — 2) du. m. ein best. Körpertheil (der den Gatten anzieht): यौ ते मातोन्मार्त्तं ज्ञातायोः पतिवेदेनो AV. 8, 6, 1. — 3) n. das Verschaffen eines Gatten (Spruch und magische Handlung): धातुर्वेदस्य सत्येन कृपोमिं पतिवेदेनम् AV. 2, 36, 2.

पतिव्रत (प° + व्रत) n. Treue gegen den Gatten: पतिव्रतमनुव्रता R. 6, 8, 8. ऽगुषी रतिता MBH. 13, 165. Spr. 741 (nach LASSER'S Verbesserung). — Vgl. भर्तृव्रत.

पतिव्रता (wie eben; die Betonung offenbar falsch) adj. f. dem Gatten gehorsam, — treu AK. 2, 6, 2, 6. TRĪK. 2, 6, 4. H. 527. HALĀJ. 2, 340. Einschiebung nach RV. 10, 83 (v. 48. 50). M. 3, 262. 8, 28. MBH. 3, 2876. R. 1, 6, 12. ÇĀK. 101, 7. PĀKĀT. 38, 12. VER. in LA. 32, 9. ऽमाहात्म्य GILD.